

Razvoj fotografije kao likovnog izražavanja i vizualne komunikacije

---

Rogović, Dominik

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Graphic Arts / Sveučilište u Zagrebu, Grafički fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:216:667339>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-19**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Graphic Arts Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
GRAFIČKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

Dominik Rogović

Sveučilište u Zagrebu
Grafički fakultet

Smjer: Dizajn grafičkih proizvoda

ZAVRŠNI RAD

RAZVOJ FOTOGRAFIJE KAO LIKOVNOG IZRAŽAVANJA I VIZUALNE KOMUNIKACIJE

Mentor:
doc. dr. sc. Miroslav Mikota

Student:
Dominik Rogović

Zagreb, kolovoz 2021.

Rješenje o odobrenju završnog rada

SAŽETAK

Tema završnog rada je predstavljanje i analiza razvoja fotografije te njezinog utjecaja na umjetnost i čovjeka od samog početka pa sve do danas. Rad je tematski podijeljen na šest bitnih tematskih cjelina. Rad govori o fotografiji kao vizualnom sadržaju svakodnevnog svijeta u kojemu prevladava komunikacija te se zapaža u svim područjima ljudskog djelovanja. Ona predstavlja emociju, maštu i kreativnost. Predstavljanjem odabrane teme istaknuti su pojmovi povijesti fotografije, digitalne fotografije, fotografije kao likovne umjetnosti, piktorijalizma, dokumentarne fotografije te odnosa fotografije i društva. Cilj rada je kroz predstavljanje navedene teme približiti razvoj i utjecaj fotografije na društvo.

Ključne riječi: fotografija, vizualna komunikacija, povijest fotografije, odnos fotografije i društva

ABSTRACT

The topic of the final paper is the analysis of development photography and its impact on art and man from the very beginning until today. The paper is thematically divided into six important thematic units. The paper discusses photography as a medium as a part of the everyday world in which visual communication prevails and is observed in all areas of human activity. It represents emotion, imagination and creativity. The presentation of selected topics highlighted the concepts of the history of photography, digital photography, photography as a fine art, pictorialism, documentary photography and the relationship between photography and society. The aim of the paper is to approach the development and influence the photographs of society through the presentation of the mentioned topics.

Keywords: photography, visual communication, history of photography, the relationship between photography and society

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. RAZVOJ FOTOGRAFIJE.....	2
2.1. Camera obscura.....	2
2.2. Prva fotografija	4
2.3. Crno/ bijela fotografija.....	5
2.4. Fotografija u boji.....	6
3. DIGITALNA FOTOGRAFIJA.....	7
4. FOTOGRAFIJA KAO LIKOVNA UMJETNOST.....	10
5. PIKTORIJALIZAM.....	13
6. DOKUMENTARNA FOTOGRAFIJA.....	15
6.1. Lewis Hine (1874-1940).....	16
6.2. Jacob Riis (1849-1914).....	18
7. FOTOGRAFIJA I DRUŠTVO.....	20
8. ZAKLJUČAK.....	22
9. LITERATURA.....	23
10. IZVORI SLIKA	24

1. UVOD

Od svojih početaka, ali i dan danas vizualni medij ima veliki utjecaj na čovjeka. Fotografije su jedan od glavnih vizualnih medija za prenošenje informacija, a razvojem tiska samo je proširila svoje krugove. Od samog nastanka fotografija se je širila relativno brzo kao i njezina popularnost. Ubrzo se je našla u novinama, časopisima, knjigama, a razvojem tehnologije i na računalima, mobitelima i internetskim stranicama. Gledajući fotografiju sa semantičke strane, može se zaključiti kako je ona promijenila ljudsku svijest i emocije. Fotografijama se prikazuje nešto što prikazuje uhvaćeni trenutak stvarnog vremena, pa ju stoga promatrači gledaju s povjerenjem i jednim od glavnih prenositelja informacija danas. Od samog razvoja se pokazala kao moćan alat koji ostavlja značajan trag na umjetnost, otvarajući nove pravce i načine pogleda na svijet. Fotografija je danas postala toliko moćna da svakodnevno manipulira, zavodi i obmamljuje čovjeka. Vizualna pismenost društva danas igra veliku ulogu kako bi se promatrači mogli snalaziti, danas moru dostupnog vizualnog sadržaja i informacija koje primaju.

2. RAZVOJ FOTOGRAFIJE

Kroz povijest su slike pratile ljudska bića da se izraze. Primjer za to su umjetničke manifestacije stare više od 40.000 godina pronađene unutra špilje na jugu Francuske, na sjeveru Španjolske (slika 1.) te u Aziji i Africi, sačuvane do naših dana. Pećinske slike su nacrtali lovci koji su bili posvećeni hvatanju bizona, mamuta i sobova, a vjeruje se da su bili u srodstvu s magijsko-vjerskim praksama za promicanje lova. Slike životinje bi bile naslikane kao dio nekog drevnog rituala kako bi nad njima stekle čarobnu moć. Pećinske slike sugeriraju da su ljudi prakticirali verbalni jezik. Glavna karakteristika slika je da imaju univerzalni karakter kao sustav komunikacija koja ima veću sličnost sa stvarnošću i koja stoga može biti razumljive različitim kulturama.

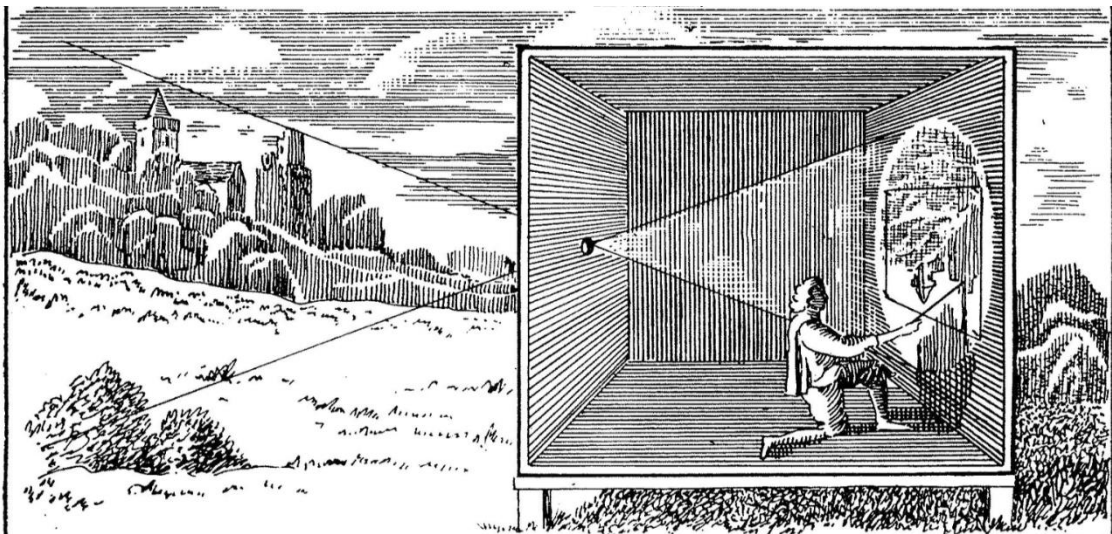
Slika 1: crteži u špilji Altamira, Španjolska

2.1. Camera obscura

Izvorni naziv; camera obscura, potiče iz Italije, a znači (tal. camera) = soba, prostorija, komora i (tal. obscura) = zamračen, mračan. Camera obscura je od svjetlo nepropusnog materijala izvedena (veća ili manja) prostorija (ili kutija) u koju svjetlost izvana ulazi kroz jednu "točku" (sitan otvor).n Princip na kojem se ona zasniva otkrio je Aristotel (384-322. pr. n. e.). U 10. stoljeću arapski učenjak Alhazen jasno je opisao njen princip rada.

Tamna kutija s malom rupom na jednom od njezinih zidova koja je probijena zrakom svjetlosti, projicira obrnutu sliku vanjskog objekta. Ovaj sustav je preteča modernih kamera. Iako je rezultirajuća slika bila obrnuta i zamućena, tadašnji umjetnici koristili su ovu tehniku mnogo prije otkrića postupka kemijskog učvršćivanja optičke slike koju je proizvela camera obscura. Kasnije, u talijanskoj renesansi, Leonardo da Vinci preuzeo je Alhazenovu hipotezu i proveo istraživanje o kameri obscura i njezinom odnosu s funkcioniranjem ljudskog oka. U svojim spisima u potpunosti opisuje i ilustrira rad kamere obscurae. Pred drugu polovicu sedamnaestog stoljeća, kamera obscura je iz sobe prerasla u prijenosni drveni instrument.

Sredinom 16. stoljeća, Giovanni Battista della Porta, talijanski učenjak, napisao je esej o tome kako koristiti kameru obscuru kako bi olakšao proces crtanja. On je sliku ljudi izvan kamere obscurae projicirao na platno unutar nje (camera obscura je u ovom slučaju bila prilično velika soba) (slika 2), a zatim je prešao preko slike ili je pokušao kopirati. Postupak korištenja kamere obscurae ljudima je u to vrijeme izgledao vrlo čudno i zastrašujuće. Giovanni Battista morao je odustati od te ideje nakon što je uhićen i procesuiran zbog optužbe za čarobnjaštvo. Iako je samo nekoliko renesansnih umjetnika priznalo da su koristili kameru obscuru kao pomoć pri crtanju, vjeruje se da je većina njih to učinila. Razlog za otvoreno nepriznavanje bio je strah od optužbe za povezanost s okultizmom ili jednostavno ne žele priznati nešto što su mnogi umjetnici nazivali varanjem. Danas možemo ustvrditi da je fotoaparat obscura bio prototip moderne foto kamere.

Slika 2: Način na koji su umjetnici koristili camera obscurae za izradu svojih crteža

2.2. Prva fotografija

Onaj trenutak gdje prava priča o fotografiji počinje je kada je spojena prva trajna slika pomoću camere obscurae. Francuski fizičar Joseph Nicéphore Niépce (1765-1833) je došao na ideju da koristi derivat nafte pod nazivom "Judejski bitumen" za snimanje projekcije kamere. Bitumen se stvrdnjava izlaganjem svjetlosti, a otvrdnuti materijal tada se može isprati. Metalna ploča, koju je koristio Niépce, zatim je ispolirana, stvarajući negativnu sliku koja se mogla premazati tintom za ispis. Jedan od problema s ovom metodom bio je taj što je metalna ploča bila teška, skupa za proizvodnju i potrebno je puno vremena za poliranje. Ploča je osam sati bila izložena svjetlu. U današnje vrijeme čak ni najneiskusniji amateri ne bi bili ponosni na mutnu sliku kuće, drveta i staje koja je tom prilikom nastala, no Niépce je ipak imao razloga biti ponosan na svoje djelo. To je vjerojatno bila prva trajna fotografija na svijetu (slika 3). "N.Niépce modificirao je camera obscuru stavivši u izvedbu camere obscurae sa sabirnom lećom fotografski materijal. Na taj je način dobio osnovnu izvedbu koju danas koriste svi fotografski aparati" [2]

Slika 3: Joseph Nicéphore Niépce, prva fotografija

2.3. Crno/bijela fotografija

1839. John Herschel smislio je način da prvu čašu učini negativnom. Iste godine je skovao izraz fotografija, izveden iz grčkog "fos" što znači svjetlo i "grafo" - za pisanje. Iako je proces postao lakši, a rezultat bolji, prošlo je još dosta vremena dok fotografija nije bila javno priznata. U početku se fotografija ili koristila kao pomoć u slikarskom radu ili je slijedila ista načela koja su slikari slijedili. Prvi javno priznati portreti obično su bili portreti jedne osobe ili obiteljski portreti. Konačno, nakon desetljeća usavršavanja i poboljšanja, masovna uporaba kamera započela je ozbiljno s Eastmanovim Kodakovim jednostavnim, ali relativno pouzdanim kamerama. Kodakova kamera je na tržište izašla 1888. godine sa sloganom "Vi pritisnete gumb, mi radimo ostalo". 1900. predstavljen je Kodak Brownie (slika 4), koji je postao prva komercijalna kamera na tržištu dostupna kupcima srednje klase. Kamera je snimala samo crno -bijele snimke, no i dalje je bila vrlo popularna zbog svoje učinkovitosti i jednostavnosti uporabe.

Slika 4: Kodak Brownie

2.4. Fotografija u boji

Fotografija u boji istraživala se tijekom cijelog 19. stoljeća, ali je postala istinski komercijalno održiva tek sredinom 20. stoljeća. Prije toga, boja se nije mogla dugo očuvati; slike su se brzo degradirale. Prvu fotografiju u boji, sliku tartanske vrpce, snimio je 1861. godine poznati škotski fizičar James Clerk Maxwell, koji je bio poznat po svom radu s elektromagnetizmom. Unatoč velikom utjecaju njegove fotografije na fotografsku industriju, Maxwell se rijetko pamti po tome jer su njegovi izumi na području fizike jednostavno zasjenili ovo postignuće.

Prva praktična ploča u boji stigla je na tržište 1907. Metoda koju je koristila temeljila se na ekranu filtera. Zaslona je propuštao filtrirano crveno, zeleno i/ili plavo svjetlo, a zatim se razvio u negativ, kasnije preokrenuo u pozitivu. Primjena istog zaslona kasnije u procesu ispisa rezultirala je fotografijom u boji koja bi se sačuvala. Tehnologija, iako malo izmijenjena, još uvijek se koristi u obradi. Crvena, zelena i plava primarne su boje za televizijske i računalne zaslone

3. DIGITALNA FOTOGRAFIJA

Sve je počelo s prvim video magnetofonima koji su razvijeni 1952. To su bili prvi uređaji koji su koristili nešto drugo osim filma (kodirani signal na vrpce) kao medij za snimanje. S magnetofonom ljudi su mogli pretvoriti kod u sliku. Veliki korak za fotografiju dešava se 1957. godine kada je Russell Kirsch skenirao prvu fotografiju i spremio je u binarnom obliku pomoću drum skenera (slika 5). Prva skenirana fotografija bila je dimenzije 5x5 cm te je bila zapisana u rezoluciji od 176x176 piksela te se danas ona smatra prvom digitalnom fotografijom, a skeniranu fotografiju Kirschova sina odabrao je Life magazin kao jednu od 100 slika koje su promijenile svijet. Iako je prema današnjim standardima primitivna, ova je jedna slika bila odlučujući trenutak za digitalno snimanje.

Slika 5: Prva digitalna fotografija Russella Kirscha 1957. godine

Sljedeća dva desetljeća istraživači su eksperimentirali s digitalnom tehnologijom. Zapravo, razvoj digitalne fotografije bio je usko povezan sa svemirskom utrkom. Istraživači su razvili digitalne fotoaparate koji bi se mogli lansirati u svemir putem satelita. Film je bio nepraktičan za svemirsku fotografiju, pa su znanstvenici razvili način na koji sateliti šalju digitalni signal natrag na Zemlju. Godine 1969., tehnologija digitalnog snimanja napredovala je korak dalje kada su Willard Boyle i George Smith iz Bell Labsa razvili CCD čipove (uređaj s nabijenim spojem) koji su se mogli koristiti u

video kamerama. Kako je tehnologija postajala sve naprednija do 1975. prve CCD kamere bile su dovoljno dobre da ih snimatelji koriste za emitiranje televizije.

Proboj za fotografe dogodio se u prosincu 1975. kada je Steven Sasson iz Eastman Kodaka proizveo prvi pravi digitalni fotoaparatus koji koristi CCD čipove. Ova kamera - slično kao prva filmska kamera ikada napravljena - bila je ogromna. Težila je 3,5 kilograma, imala je rezoluciju od 0,01 megapiksela i trebalo je 23 sekunde za stvaranje digitalne slike, koja je zatim snimljena na kasetu.

Ipak, digitalno snimanje - barem sa stajališta fotografa - bilo je nepraktično i nije moglo proizvesti istu kvalitetu kao film. Jedno od otkrića bila je Sony Mavica (slika 6), stvorena 1981. Koristila je dva CCD čipa za snimanje slika na disketu. Mogla je pohraniti samo 25 slika.

Slika 6: Sony Mavica i diskete

Od tada se tehnologija digitalnih fotoaparata nastavila razvijati tijekom 1980 -ih i 90 -ih. Razvijeno je nekoliko značajnih kamera, uključujući Fuji DS-1P, koji je imao 16 MB interne memorijske kartice i jedan od prvih CMOS senzora na svijetu.

Za to vrijeme razvijen je i Logitech Fotoman. Ovo je bio prvi komercijalno dostupan digitalni fotoaparatus. Mogao je proizvesti samo slike dimenzija 320×240 piksela i imao je jedan megabajt interne memorije koja je bila dostupna samo ako kameru povežete s računalom. To je, u kombinaciji s visokom cijenom (1.000 dolara) i činjenicom da je još uvijek bilo daleko ispod kvalitete čak i najjednostavnijih filmskih kamera, značilo da Fotoman nikada nije postigao široku popularnost.

Zatim, 1991., kodak je napravio prvi digitalni SLR - DCS100. Ovaj je sustav koristio Nikon F3 s digitalnom stražnjom stranom za preuzimanje slika u glomaznu jedinicu za pohranu. Imao je senzor od 1,3 megapiksela, snimanje u boji i plasiran je na tržište fotoreporterima. Skladišna jedinica imala je 200 MB prostora. (slika 7)

Slika 7: Kodak DCS kamera sa svojom digitalnom memorijskom jedinicom (DSU)

4. FOTOGRAFIJA KAO LIKOVNA UMJETNOST

Samim razvojem fotografije i fotografske opreme fotografija se postepeno razvija kao oblik umjetnosti i vizualnog izražavanja. Fotografija kao umjetnost se u počecima vezala za slikarske pravce, pa tako prve umjetničke fotografije prikazuju mrtvu prirodu, biblijske motive ili dramatične prizore. Neki su umjetnici bili spremni otvoreno priznati upotrebu fotografija, ali su obično naglašavali da je to pomoćni medij. To je, na primjer, bio Delacroixov stav, kako je navedeno u njegovom eseju O umjetnosti sanjanja. Fotografija je imala značajan utjecaj na slikare. Dok se jedan dio slikara odupirao fotografiji, drugi dio ju je prihvatio i potpuno odbacio slikarstvo.

Prvi su je prihvatili slikari. Okreću se novoj vrsti umjetnosti jer ne pronalaze svoj uspjeh u slikarstvu. U to razdoblje realizma kada su se provodile godine na umjetničkim radovima i kada je portret postao izrazito popularan. Fotografski aparat doživljava još veću kritiku društva, a pogotovo umjetnika. Naime, fotografijom su se počeli baviti ljudi koji su se htjeli brzo obogatiti na izradi portreta.

Pojavom dagerotipije fotografija dovodi umjetnost u opasnost. Slikar Delaroche je tvrdio kako se postupkom dagerotipije motivi ne prikazuju realno i umjetnički. Smatrao kako je od trenutka pojave dagerotipije, slikarstvo mrtvo. Brojni umjetnici su dijelili mišljenje. Dagerotipija se ograničava na niz postupaka čiji se otisci ne mogu uspoređivati sa detaljnim umjetničkim djelima. Iskazali su nezadovoljstvo činjenicom da se umjetnost i fotografija jednako vrednuju.

Kada je Henry Fox Talbot izumio talbotipiju, svoj je postupak prozvao fotografijom i svrstao ga u umjetničku vještinu. Među prvim fotografima koji su se bavili umjetničkom fotografijom su bili Felix Tourachon-Nadar i Margaret Cameron. "Felix Tourachon-Nadar se proslavio portretima francuskih intelektualaca šezdesetih i sedamdesetih godina 19. st. omogućujući svojim modelima ponašati se prirodno pred objektivom. "Margaret Cameron je naglašavala kako svojim fotografijama ne želi samo dokumentirati izgled modela, već i pokazati njihovu "unutrašnju veličinu". Zbog toga se često koristila low key tehnikom, a zbog tamnih ugođaja njenih portreta često se naziva i Rembrandt

fotografije.” [1] “Njezina najpoznatija djela su portreti slavnih ličnosti i nebrojene fotografije njene djece, prijatelja i rodbine.” [4] (Slika 8)

Slika 8: Julia Jackson, srebrni otisak albuma Julia Margaret Cameron, 1867; na Umjetničkom institutu u Chicagu.

Umjetničku fotografiju obilježio je i Felix Nadar koji je svoju karijeru započeo crtanjem karikatura. Za razliku komičnih karikatura koje je objavljivao u pariškim časopisima njegove su fotografije bile veoma intimne i portretne. Za modele je koristio bliske poznanike kako bi na fotografijama uspješnije prikazao njihovu pravu osobnost. (slika 9)

Slika 9: Sarah Bernhardt, Felix Nadar

U posljednjem desetljeću 19. Stoljeća fotografi dolaze u središte slike, te više nisu samo izvjestitelji i dokumentaristi, već ih se počinje gledati kao umjetnike i stvaraoce. Počela je i proizvodnja fotografskog aparata i kemikalija za masovnu upotrebu. Pri kraju 19.stoljeća, počeli su se upotrebljavati aparati sa pojednostavljenom tehnikom rukovanja. „Vi samo pritisnite, a mi ćemo se pobrinuti za ostalo“ bilo je poznato geslo američke tvrtke Kodak koja je iz temelja promjenila fotografsku industriju . Godina 1888. zauvijek je promijenila lice fotografije kada je George Eastman napravio prvu amatersku "mini" kameru .

Fotografija je imala značajnu ulogu u snimanju povijesnih događaja i ratova. Mnogi slikari koristili su fotografiju za dokumentiranje radova. Umjetnici su postali slobodniji i otvoreniji u svom likovnom izražavanju.

5. PIKTORIJALIZAM

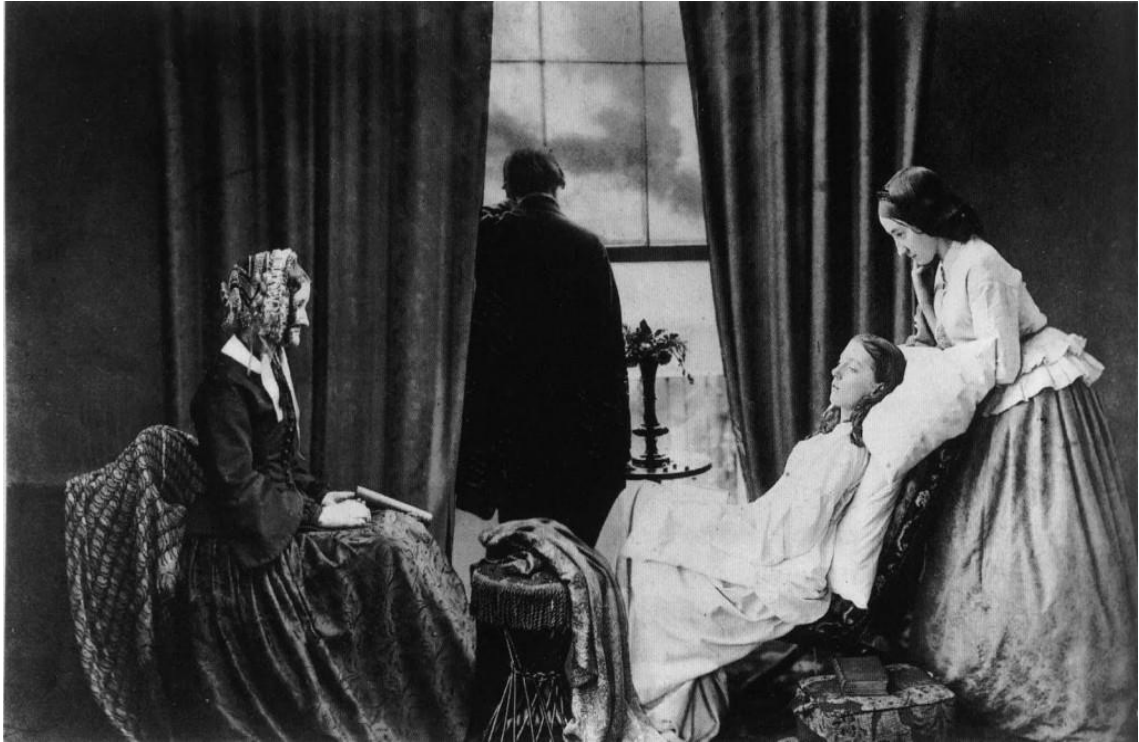
Piktorializam je umjetnički pravac koji se javlja u fotografiji krajem 19. i početkom 20.st., napredovao je otprilike od 1885. do 1915. godine. Stil definira osobni izraz koji stavlja naglasak na vizualnu ljepotu.

Prva zabilježena upotreba izraza "pictorial" u odnosu na fotografiju dolazi od engleskog fotografa Henryja Peach Robinsona koji ga je upotrijebio u naslovu svoje knjige Piktorialistički učinak u fotografiji: Being Hints On Composition And Chiaroscuro For Photographers (1869). Robinson je vjerovao da će upotreba chiaroscuro, umjetničkog izraza koji se odnosi na dramatične sjene i osvjetljenje, stvoriti slikovni ili slikarski učinak na fotografijama. Robinson je također zagovarao 'kombinirano tiskanje', tehniku koju je stvorio početkom 1850 -ih, a koja je uključivala manipulaciju više fotografija u jednu sliku.

Prva izložba koja je imala značajan utjecaj na razvoj piktorializma bila je Internationale Ausstellung Künstlerischer Photographien u Beču u Austriji, a to se može smatrati katalizatorom budućih inovacija na tom području. Izložbu je pokrenuo Klub amaterskih fotografa u Beču, a izložba je pokazala 600 fotografija, uključujući, ponajviše, rad engleskih fotografa. Piktorialisti su uzeli medij fotografije i ponovno je izumili kao umjetničku formu, stavljajući ljepotu, tonalitet i kompoziciju stvarajući točan vizualni zapis. Svojim stvaralaštvom pokret je nastojao uzdići fotografiju na istu razinu kao i slikarstvo. Fotografija se u početku smatrala načinom za stvaranje čisto znanstvenih i reprezentativnih slika. To se počelo mijenjati od 1850 -ih kada su zagovornici poput engleskog slikara Williama Johna Newtona sugerirali da fotografija može biti i umjetnička.

Premda se može pratiti od tih ranih ideja, piktorialistički pokret tijekom svog vrhunca imao je međunarodni doseg sa centrima u Engleskoj, Francuskoj i SAD -u. Zagovornici su koristili niz tehnika mračne komore za stvaranje slika koje su im omogućile da izraze svoju kreativnost, koristeći ih za pripovijedanje priča, ponavljanje mitoloških ili biblijskih scena i za stvaranje krajolika sličnih snovima. Ne postoji jasna definicija o tome što je slika piktografa, ali se obično uzima kao slika koja je na neki način izmijenjena kako bi se povećao njezin umjetnički utjecaj. Uobičajene teme u stilu su upotreba mekog fokusa, nijansiranje boja i vidljive manipulacije kao što su složene slike ili dodavanje poteza

kistom. Neki od najpoznatijih piktorijalista su Peter Henry Emerson, Oscar Gustave Rejlander, Henry Peach Robinson, Julia Magraret Cameron i Clarence Hudson White.

Slika 10: Henry Peach Robinson „Fading Away“

6. DOKUMENTARNA FOTOGRAFIJA

Pojam dokumentarna fotografija opisuje fotografiju koja pokušava zabilježiti situacije iz stvarnog života. Budući da je Nicéphore Niépce napravio prvu fotografiju 1816. godine, sposobnost fotografije da zabilježi stvarnost dovela je do entuzijastičnog interesa za dokumentiranje svih aspekata suvremenog života.

Dokumentarna fotografija široki je oblik likovne fotografije koja se vjerojatno može definirati na mnogo različitih načina. Usko je povezan s uličnom fotografijom i fotoreporterstvom, ali se razlikuje od svakog po tome što je usmjeren na rasvjetljavanje većeg društvenog pitanja. Dokumentarni fotografi snimaju fotografije koje utječu na ljude i na ljudske probleme. Cilj dokumentarnog fotografa je stvoriti točan prikaz subjekta. Nema poza, a slike ni na koji način nisu glamurizirane. Prve dokumentarne fotografije prikazivale su arhitektonsku baštinu i njeni predstavnici su Gustave Le Gray, Henri Le Secq, Eduard-Denis Baldus. Za razliku od fotoreporterstva, koje je ograničeno na jednu vijest ili događaj, dokumentarne slike koriste se zajedno za rasvjetljavanje dubljeg pitanja. Rijetko je dovoljna samo jedna fotografija, a uobičajenije je da skup ili zbirka fotografija ispriča cijelu priču i precizno progovori o problemu.

Zbog nedostatka uistinu precizne definicije, dokumentarnu fotografiju najbolje je smatrati izrazom koji obuhvaća mnoge stilove i teme, uključujući: društveni dokumentarni film, etnografsku fotografiju, ratnu fotografiju, fotoesej i fotografiju društvenih krajolika. Ono što ove stilove spaja u osnovi je princip da je kamera u biti stroj za snimanje stvarnosti. Iako se ne može reći da je objektivan, namjera je dokumentarnog fotografa iznijeti na vidjelo neku inače skrivenu stvarnost ili nepravdu. Stilski, dokumentaristi obično preferiraju oštro fokusirane i čiste slike, koje izbjegavaju manipulaciju ili krivotvorenje u mračnoj komori.

6.1. Lewis Hine (1874-1940)

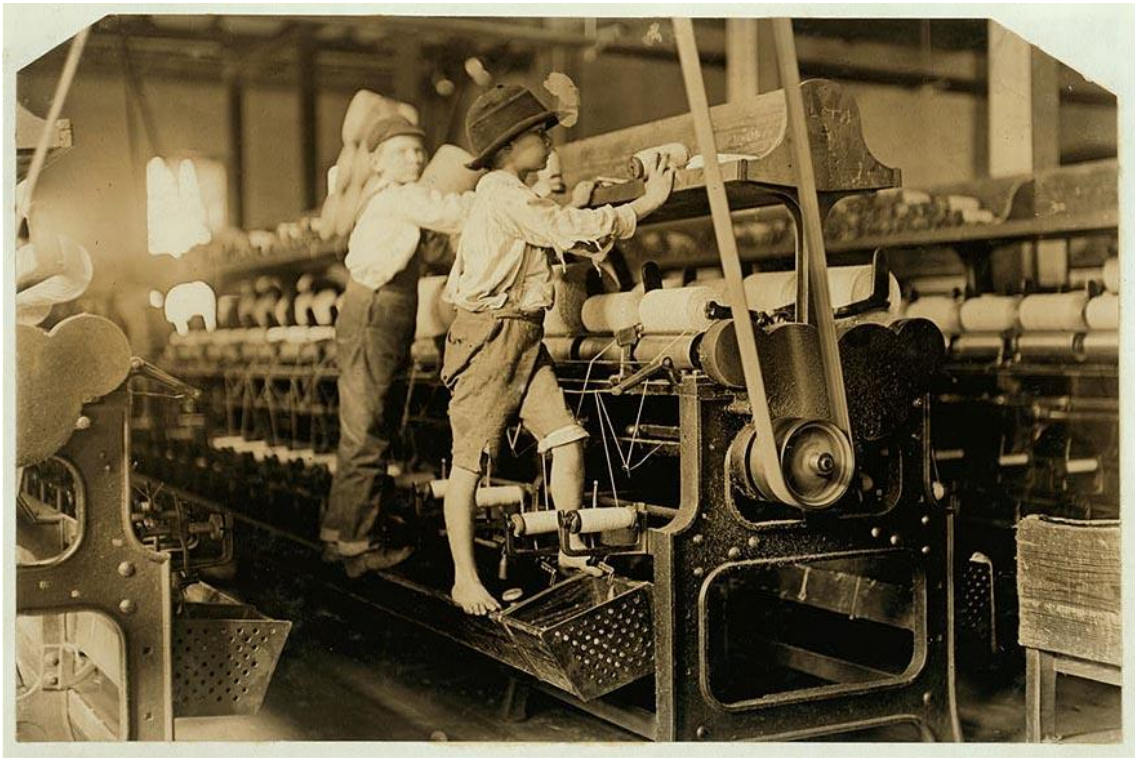
Lewis Hine, bivši radnik koji je radio na fakultetu i diplomirao sociologiju, bio je zgađen zbog načina na koji je američka vlada stavila dobrobit korporacija ispred dobrobiti ljudi. Godine 1908. napustio je nastavnički posao da bi postao stalni fotograf dokumentarist, naučivši kako koristiti kameru za gledanje i bljeskalicu.

Hine je počeo fotografirati neke od desetaka tisuća ljudi koji su u to vrijeme ulazili u Ameriku kako bi pronašli obećanu zemlju - imigrante koji su obično završavali u tvornicama znoja, živeći u sirotinjskim četvrtima. Ubrzo ga je angažirao Nacionalni odbor za dječji rad (NCLC) i putovao je SAD -om kao istražitelj/fotograf pokazujući način na koji industrijalci koriste mlade za jeftinu radnu snagu. Oko 1,7 milijuna djece tada je bilo zaposleno u industriji, ali većina građana je to samo prihvatila. Često se infiltrirao u tvornicu s ručnom kamerom Graflex skrivenom u kutiji za ručak, a zatim je intervjuirao i fotografirao dječje radnike.

Hine je otkrio situacije poput mladih od 6 ili 7 godina u tvornicama pamuka koji rade 12 sati dnevno (slika 11 i 12). Uzeo je izjave, zabilježio njihovu visinu i opće zdravstveno stanje, a zatim ih je nesentimentalno fotografirao u njihovim skućenim opasnim radnim uvjetima.

Neki ljudi su Hinea nazivali novinarom koji gadno griješi; drugi su ga zvali savješću s kamerom. U svakom slučaju, njegove tisuće fotografija i detaljne povijesti slučajeva razbijale su snažno protivljenje poslodavaca protiv reformi. Hine je taj posao nastavio tridesetih godina prošlog stoljeća sve dok konačno nije donesen savezni zakon protiv dječjeg rada.

Slika 11: Lewis Hine, rad djece u tvornicama

Slika 12: Lewis Hine, rad djece u tvornicama

6.2. Jacob Riis (1849-1914)

Nepravde s kojima su morali živjeti siromašni ljudi bile su u 19. stoljeću mnogo veće nego danas. Bilo je to vrijeme 'samopomoći' - siromašni su prihvaćeni kao neuspješni i držani su kao upozorenje drugima. Javnost je imala zaseban, morbidan interes. Unatoč tome, iskrena dokumentarna fotografija činila je ljude zabrinutijima. Uvjerljivo i vrlo detaljno pokazuje kakav je osjećaj živjeti zazidan u sirotinjskim četvrtima ili raditi 10 sati dnevno u tvornici pamuka ili rudniku ugljena u dobi od 8 ili 9 godina. (slika 13 i 14)

Uvjeti su bili posebno loši u dijelovima Amerike, zemlje koja je žurila da sustigne industrijski rast nakon građanskog rata. Činilo se da ljudima nije toliko važno koliko smanjenje troškova proizvodnje i povećanje dobiti. Novinar njujorških novina Jacob Riis strastveno se brinuo o situaciji u svom gradu, gdje su djeca radila za 30 centi dnevno, a cijele su obitelji živjele grubo u vlažnim podrumima. Tijekom 1890 -ih gorko je pisao o sirotinjskim četvrtima, zalažući se za bolje uvjete života, učenja i rada. Otkrio je, na primjer, da je trećina milijuna ljudi, uglavnom doseljenika iz istočne i južne Europe, spakirana u jednu četvornu milju donje istočne strane.

Ljudi su mislili da Riis pretjeruje, pa se bavio fotografijom kako bi dokazao svoje izvještaje. Flashpowder mu je omogućio snimanje slika siromašnih ljudi noću i pod drugim tehnički teškim uvjetima. Riisa nisu zanimali umjetnički aspekti fotografije. Pretvorio je svoje slikovne dokaze u dijapozitive i upotrijebio ih za državna predavanja. Također su grubo reproducirani kao ilustracije za devet knjiga, uključujući njegov sada poznati naslov iz 1890. godine, "Kako druga polovica živi".

Riisove fotografije otkrile su činjenice i situacije za koje većina građana nije mogla ni zamisliti da postoje. Na kraju su njegovi naponi rezultirali novim zakonima o dječjem radu, škole su postale bolje opremljene, a neke od najgorih sirotinjskih četvrti srušene su i zamijenjene naseljima i otvorenim prostorima. U New Yorku danas park Jacob Riis označava mjesto jednog od najgorih područja - stalni podsjetnik na ovog ranog dokumentarnog novinara/fotografa.

Slika 14: Prikaz djece, Jacob Riis

Slika 14: Prikaz siromaštva, Jacob Riis

7. FOTOGRAFIJA I DRUŠTVO

“Kao rezultat znanstvenih istraživanja i novih potreba za umjetničkim izražavanjem, fotografija je od svog nastanka predmetom žestokih konflikcija. Da li je fotografski aparat samo tehnički instrument što posve mehanički reproducira pojavu ili ga treba smatrati istinjskim sredstvom za izražavanje individualnog umjetničkog osjećaja, bilo je naime pitanje što je uzbuđivalo duhove umjetnika, kritičara i fotografa ...[3] Takvo razmišljanje je nosilo sa sobom i posljedice u čovjekovu razmišljanju prema prirodi i odnosa koji u njoj vladaju. Rađa se spoznaja u vrijednost prirode koja rezultira prema objektivnosti, težnjom prema fotografiji. Jedna je strana smatrala kako je fotografija novi oblik umjetnosti, fotografski aparat je predstavljao isto što i slikarima slikarsko platno. Suprotna je strana pak smatrala kako je snimanje fotografija isključivo mehanički postupak koji nema ničeg zajedničkog s umjetnošću.

Fotografija je postala sredstvo izražavanja, način na koji se najvjerođostojnije prikazuje društveni život i sastavni dio svakodnevnog života. Važnost fotografije nije činjenici da je samo stvaralački čin, već da je ona jedno od najdjelotvornijih sredstava koje utječu na naše ponašanje i misli.

U današnjem društvu fotografija ima važnu ulogu za naš vizualni um i uvijek se smatralo da ima poseban status za istinito snimanje svijeta. Fotografija se razvila iz televizije, filmova, privlačnih časopisa i svjetske mreže koja čini masovne medije. Foto manipulacija je proces koji mijenja fotografije, estetski poboljšavajući sliku ili mijenjajući sadržaj slike, kako bi se stvorila jedinstvena slika koja može izazvati iluziju ili prijevaru. Danas je tehnologija toliko napredovala da svatko tko ima računalo i softver za manipulaciju slikom može digitalno oblikovati slike koje mogu stvoriti vizualni utjecaj, zavarati ili ponuditi prednosti. Manipuliranje fotografijama nije ništa novo, ali imamo priliku vidjeti digitalnu manipulaciju slikama svugdje, poput vijesti, oglašavanja, glazbene i filmske kulture itd. S ljudima se manipulira na tisuće različitih načina, i sve dok smo donekle svjesni te činjenice, onda se ne moramo toliko bojati.

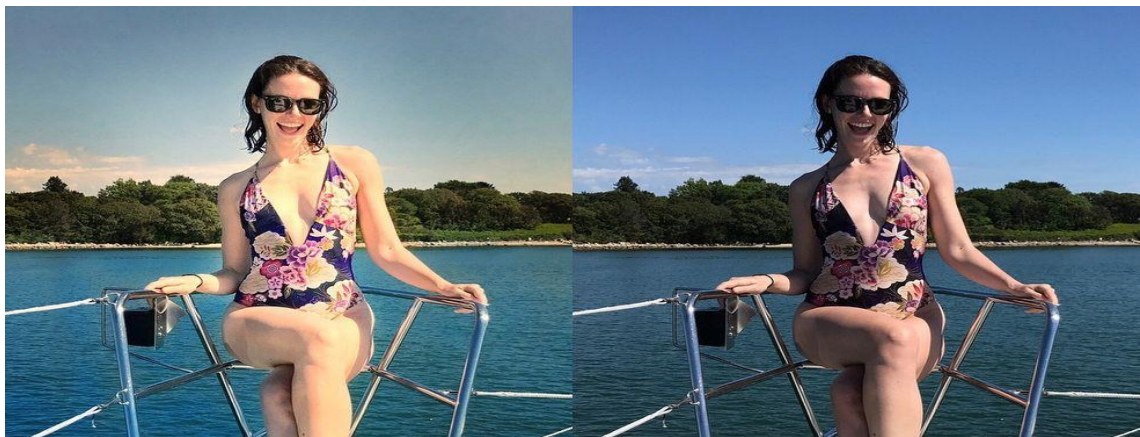
Danas se u medijima sve više razvija uporaba foto manipulacija. Slika ljepote koja se danas predstavlja ženama u reklamama i na fotografijama, u medijima, osobito u časopisima, dovodi ih u poziciju u kojoj se upuštaju u usporedbu između sebe i ideala za koji smatraju da je stvaran, ali je zapravo digitalno manipuliran. Digitalizirana slika

jednom je zauvijek prekinula odnos između slike i stvarnosti. Ulazimo u doba u kojem nitko neće moći reći je li slika istinita ili lažna. Svi postaju lijepi i izvanredni i svakim danom sve više pripadaju svijetu oglašavanja. Činjenica da moda i industrija ljepote promiču ideju savršenstva i standarde ljepote koje je nemoguće postići, daje digitalnoj manipulaciji važan status i smatra se važnim alatom za uspjeh u prodaji modnih i zabavnih časopisa. Sadašnji problem: Digitalna manipulacija temelj je industrije mode i ljepote, gdje digitalno poboljšani prikazi idealne muške i ženske ljepote promiču standarde privlačnosti koje je nemoguće postići.

Programi poput Adobe Photoshopa sadrže digitalne filtere koji se koriste za poboljšanje, transformaciju ili ispravljanje slike. Korisnik može kontrolirati teksturu, zrnatost, oštrinu ili mekoću, kontrast, tonalitet i ravnotežu boja slike. Ovaj se postupak može primijeniti na cijelu sliku ili samo na neke njezine dijelove. Također postoje filteri koji se najčešće koristi u digitalnim manipulacijama za potamnjenje ili posvjetljivanje slike, za pojačavanje ili smanjenje kontrasta.

Retuširanje uključuje brisanje bora, mrlja, ožiljaka i tokova: „ublažavanje ili uklanjanje svega neprivlačnog, poput bora, koje je možda reproducirano s prevelikom točnošću. To je moguće putem sadržaja koje pruža Adobe Photoshop za manipuliranje slikom u utvrđenu svrhu. Postoji mnogo načina da postignete isti efekt, ali koristeći različite alate.

Sve navedene promjene znatno utječu na izgled fotografije, a pogotovo na naš vizualni dojam kako vidimo sebe, stvarajući nas nezadovoljnima i nedovoljno dobrima u odnosu na medije sa kojima smo okruženi.

Slika 15: fotografija na društvenim mrežama I stvarnost

8. ZAKLJUČAK

Fotografija od samih početaka ostvaruje značajan trag na čovjeka i razvoj društva. Kao vizualni medij oduvijek je pružala uvjerljiv pristup informacijama, ili se barem tako vjerovalo. Na žalost još uvijek ostavlja na nas velik utjecaj s ne toliko pouzdanim i manipulativnim sadržajem koji se krije iza nje.

Razvoj fotografije omogućio je i sve bolju ljudsku povezanost . Od samih početaka kada je utjecala na slikarstvo otvarajući nove umjetničke pravce do prvih Kodakovih aparata koji su omogućavali zajedničko djeljenje obiteljskih trenutaka. Pojava i razvoj mobitela te internetskih mreža omogućili su djeljenje fotografija svima, pa čak i onima na drugom kraju svijeta. Na žalost dosadašnji razvoj fotografije i nema samo pozitivne strane. Digitalna manipulacija slike kao vizualne komunikacije temelj je idealne muške i ženske ljepote. Postavljanje nedostižnog izgleda i standarda ljepote gotovo se može pronaći u svim reklamama i društvenim mrežama. U današnje vrijeme, bitna je zadaća fotografa. Uloga fotografije je da informira ljude I služi kao sredstvo komunikacije , a ne sredstvo manipulacije. Stoga fotografija ne može donijeti promjenu već čovjek koji stoji iza okidača fotoaparata.

9. LITERATURA

1. Mikota M., (2000). Kreacija fotografijom, V.D.T., Zagreb
2. Gisele Freund (1974.) Fotografija i društvo, Grafički zavod Hrvatske, Zagreb
3. Diana Klopotan ., (2019.) Portreti sugrađana Novog Marofa, Koprivnica
4. Maja Strgar Kurečić. Osnove digitalne fotografije, školska knjiga, Zagreb
5. file:///C:/Users/domin/AppData/Local/Temp/41_31_3_4_2000_Miljenko_Smok_vina.pdf 20.8.2021
6. <https://wikiqube.net/wiki/pictorialism> 23.8.2021
7. <https://moneymakerphotography.com/history-digital-photography/> 25.8.2021
8. <https://pulse.rs/crtanje-svetlom-piktorijalizam/> 25.8.2021
9. file:///C:/Users/domin/AppData/Local/Temp/41_31_3_4_2000_Miljenko_Smok_vina.pdf 27.8.2021
10. <https://www.nationalgalleries.org/art-and-artists/glossary-terms/documentary-photography> 27.8.2021

10. IZVORI SLIKA

Slika 1: <https://www.dw.com/hr/do-bлага-altamire-putem-%C5%BE%92drijeba/a-17466807>

Slika 2: <https://www.kickstarter.com/projects/1570086406/walk-in-camera-obscura>

Slika 3: <https://www.thoughtco.com/joseph-niepce-the-first-photographer-2688371>

Slika 4: [https://en.wikipedia.org/wiki/Brownie_\(camera\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Brownie_(camera))

Slika 5: <https://www.wionews.com/science-technology/computer-scientist-pixel-inventor-russell-kirsch-dead-at-91-320315>

Slika 6: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Sony_Mavica.jpg

Slika 7: <https://www.nikonweb.com/dcs100/>

Slika 8: <https://www.britannica.com/biography/Julia-Margaret-Cameron>

Slika 9: https://hr.m.wikipedia.org/wiki/Datoteka:F%C3%A9lix_Nadar_1820-1910_portraits_Sarah_Bernhardt.jpg

Slika 10: <https://pulse.rs/crtanje-svetlom-piktorijalizam/>

Slika 11: https://www.boredpanda.com/child-labor-usa-lewis-hine/?utm_source=google&utm_medium=organic&utm_campaign=organic

Slika 12: https://www.boredpanda.com/child-labor-usa-lewis-hine/?utm_source=google&utm_medium=organic&utm_campaign=organic

Slika 13: <https://allthatsinteresting.com/jacob-riis-photographs-how-the-other-half-lives#19>

Slika 14: <https://allthatsinteresting.com/jacob-riis-photographs-how-the-other-half-lives#19>

Slika 15: <https://www.cosmopolitan.com/lifestyle/a10371166/stop-critiquing-women-photoshop-instagram/>